
RUKOPISNI ZBORNİK NIKOLE BUROVIĆA

Aleksandar Radoman & Adnan Čirgić

The authors of this paper describe an unpublished manuscript of dominantly oral poetry created in the late seventeenth century in Perast. Nikola Burović, a reputable naval captain and writer, has been identified as the person who transcribed the collection. The manuscript contains a valuable corpus of folk and artistic poems created in Perast and its surroundings. On the basis of some graphical characteristics, it can be concluded that parts of the manuscript were potentially transcribed from two centuries older manuscripts which have remained unknown until today.

O postojanju rukopisa peraške zbirke usmenih pjesama iz XVII vijeka naučnu javnost prvi je opsežnije 1879. godine obavijestio vrijedni proučavalac bokeškoga kulturnog nasljeđa Srećko Vulović. U tekstu „Popis narodnih bokeških spisatelja i njihovih dijela“ Vulović je dao prvi opis rukopisa, pripisujući ga barskome nadbiskupu Andriji Zmajeviću.¹ Premda je u prepisci

¹ Srećko Vulović, „Popis narodnih bokeških spisatelja i njihovih dijela“, *Program C. K. Realnog i velikog gimnazija u Kotoru*, za šk. god. 1872–73, Zadar, 1879, str. 10.

s Bogišićem sam Vulović posumnjao u Zmajevićevo „autorstvo“², ipak je cijelo jedno stoljeće nakon otkrića peraški zbornik u stručnoj literaturi figurirao kao „Zmajevićev rukopis“. Od Vulovićeva otkrića do danas o zborniku je pisalo više autora, što iz prve što iz druge ruke, no najveći doprinos njegovu proučavanju dali su Gracija Brajković, Miroslav Pantić i Hatidža Krnjević. Brajković je, naime, identifikovao sastavljača zbornika, uočivši da je, zapravo, pisan rukom peraškoga pomorca i ratnika Nikole Burovića (oko 1655–1737), prepisivača većeg broja književnih sastava³, dok su Pantić⁴ i Krnjević⁵ objavili pojedine pjesme i stihove zbornika, kritički ih analizirajući. No iako godina 1696, upisana na vrhu pretposljednje strane zbornika, upućuje na to da je riječ o najstarijem poznatom zborniku usmene književnosti na južnoslovenskome prostoru, rukopis ni do danas nije u cjelini publikovan, a izostala je i temeljna analitička studija o njemu.

U vrijeme kad je Vulović obznanio postojanje zbornika, rukopis je bio vlasništvo ugledne bokeške familije Smeća. Pojava tako dragocjenoga rukopisa skrenula je pažnju Baltazaru Bogišiću, pa ga je on već 1878. godine otkupio od Frana Smeće, čime je zbornik postao dio bogatoga rukopisnog fonda Bogišićeve zbirke, u kojoj se pod rednim brojem M 124 i danas čuva. Bogišićeva namjera da pjesme iz rukopisa objavi u drugoj knjizi *Narodnih pjesama iz starijih najviše*

² Miroslav Pantić, „Prepiska Srečka Vulovića i Valtazara Bogišića“, *Zbornik istorije književnosti*, knj. 2, SANU, Beograd, 1961, str. 228.

³ Gracija Brajković, „Autorstvo jedne peraške pjesmarice“, *Boka*, br. 97, Kotor, 1975, str. 8; Gracija Brajković, „Peraštanin Nikola Burović prepisivač Vetranovićeve *Istorije od Dijane*“, *Forum*, knjiga XLIII, Zagreb, 1982, str. 116–132.

⁴ Miroslav Pantić, *Narodne pesme u zapisima XV–XVIII veka*, Prosveta, Beograd, 1964, str. 87–111; Miroslav Pantić, *Književnost na tlu Crne Gore i Boke Kotorske od XVI do XVIII veka*, SKZ, Beograd, 1990, str. 201–211.

⁵ Hatidža Krnjević, *Lirski istočnici*, Bigz, Beograd, 1986, str. 68–104.

primorskih zapisa nikad nije ostvarena, pa su pjesme ovoga rukopisa ostale do danas nepoznanica za naučnu javnost.⁶ Istina, Miroslav Pantić je objavio dvadeset i jednu pjesmu iz zbornika u okviru izbora *Narodne pjesme u zapisima XV–XVIII veka*, no tu se stalo sa širim interesovanjem za sadržaj vrijednoga rukopisa iz Bogišićeve rukopisne zbirke. U nekoliko radova Gracija Brajković rasvijetlio je problem vezan za autorstvo zbornika i donio vrijedne podatke u Peraštaninu Nikoli Buroviću. Čak i da Brajković nije donio ubjedljive argumente o Burovićevu „autorstvu“ na osnovu poređenja rukopisa, da je zbornik na neki način povezan s tom peraškom familijom bilo bi jasno na osnovu samoga rukopisa koji na neispisanim stranama sadrži niz grbova te znamenite peraške familije, a, uz to, u nekim se pjesmama upravo slave pojedini pripadnici familije Burović.

Nikola Burović višestruko je zanimljiva ličnost peraške istorije druge polovine XVII i prve polovine XVIII stoljeća. Između pomorstva, trgovine, hajdučije i ratova, Perast je kao granični grad tokom naznačenoga perioda prolazio jednu od dinamičnijih faza u svojoj povijesti, obilježenu ekonomskim i privrednim procvatom te snažnim kulturnim zamahom.⁷ S pomenom u izvorima prvi put već 1574. godine („Triphon de Zuanne Stoischic sopra nome Buro“), familija Burović imala je znatnijega udjela u pisanju peraške istorije ranoga novovjekovlja. O godini rođenja i smrti Nikole Burovića ne postoje precizni podaci, no u arhivskoj građi koja nam je dostupna postoji veliki broj dokumenata na osnovu kojih se može rekonstruisati njegova biografija. Pretpostavlja se da je rođen

⁶ Bogišić je u predgovoru prvoj knjizi *Narodnih pjesama*, objavljenoj 1878. godine, skrenuo pažnju na rukopis. V. *Narodne pjesme iz starijih najviše primorskih zapisa*, knjiga I, sabrao i na svijet izdao V. Bogišić, Glasnik Srpskog učenog društva, drugo odeljenje, knjiga X, Beograd, 1878, str. 93–97.

⁷ V. više o tome u: Pavao Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*, Gospa od Škrpjela, Perast, 1999.

1655. godine, a da je umro 1737. godine. Njegov bogati životopis mogao bi se podijeliti na četiri segmenta: ratničku, pomorsku, gradsku i književnu djelatnost. Kao ratnik Burović se pominje u gotovo svim važnijim okršajima u peraškoj okolini, ali i na drugim bojištima osobito Morejskoga rata, koje je Mletačka Republika imala s Osmanskim Carstvom krajem XVII i početkom XVIII vijeka. Učestvovao je, najčešće kao komandant vojnih odreda, u bitkama kod Corona (1685), Modona (1686), Herceg Novog (1687), Korče u jugoistočnoj Albaniji (1688), Grahova i Cetinja (1692), Trebinja i Klobuka (1694) te Bara (1717) i Ulcinja (1718). Tokom 1695. godine bio je u posebnoj misiji na Cetinju, na Neretvi, u Trebinju i nekim drugim mjestima, a Mlečani su ga imenovali i guvernerom Carina i Trebinja (1694). Kao pomorac Burović je često angažovan na poslu prijevoza pšenice, vina, mesa i dr. namirnica, od Corone i Leventa, do Drača, Korčule, Venecije i drugih destinacija. I u gradskome životu Perasta Burović je ostavio vidna traga, kao punomoćnik, sudija, poslanik kod viših mletačkih vlasti te načelnik u više navrata. Dao je značajni doprinos izgradnji Crkve Svetoga Nikole, a darivao je i crkvu Gospe od Škrpjela. Pripadao je bratovštini Gospe od Karmela i bratovštini Presvetog Sakramenta. Od posebna je značaja Burovićev književni rad. Gracija Brajković utvrdio je da su Burovićevom rukom pisani ovi rukopisi:

1. Zbirka pjesama u Zbirci Baltazara Bogišića u Cavtatu;
2. Peraška crkvena pjesmarica u Nadžupskome arhivu u Perastu;
3. Prijepis Gučetićeve *Dalide* u Nadžupskome arhivu u Perastu;
3. Zbornik dubrovačkih pjesnika u HAZU u Zagrebu;
5. Dva prijepisa Vetranovićeve *Istorije od Dijane*, jedan u Nadžupskome arhivu u Perastu, a drugi pronađen u Milanu.

No osim što se bavio prepisivačkim i zapisivačkim radom, Burović se i sam ogledao kao pjesnik. Sačuvana je njegova prigodnica „U pohvalu prisvijetloga i pripoštovanoga gospodina Vicka Zmajevića arkibiskupa zadarskoga, gospodičića peraškoga.

Godište 1713.“, a Brajković mu pripisuje i nekoliko pjesama iz zbornika koji se čuva u Cavtatu.⁸

Prema opisu koji je za potrebe Bogišićeva arhiva 1952. godine izradio Vladimir Mošin Burovićev rukopis je veličine „21,5 X 31; 72 lista; fol. 92 (nedostaju folije 1–6, 33–36, 44, 45, 47 i 70)“⁹. Danas je konzerviran i čine ga 152 str. uglavnom dvostubačno ispisanoga latiničnog teksta. Rukopis je formalno podijeljen u četiri „žanrovske“ cjeline. Prvu, koja se prema današnjoj numeraciji prostire od 1. do 52. str. rukopisa čine „bugarke“, kako pjesme dugoga stiha imenuje sastavljač zbornika, njih 14. Čak 10 „bugarki“ iz Burovićeva zbornika zapravo su nastale preradom pojedinih pjevanja Gundulićeva *Osmana*. Anonimni prerađivač, moguće i sam sastavljač zbornika, Gundulićev je osmerac upotrijebio kao polustih, čime je dobio šesnaesterce, karakteristične za stih bugarštice. Dodavanjem napjeva nakon prvoga, a potom nakon svakog drugog stiha, uglavnom je zadovoljena u formalnome smislu struktura bugarštice. Od preostalih „bugarki“ dvije opjevaju lokalna peraška vojevanja, jedna opsadu Beča, a sve tri odaju utisak nevješto spjevanih umjetničkih tekstova. Narodne provenijencije mogla bi biti tek jedna, ona posvećena Brajanu Miloševcu i robinji đevojci. Od str. 53 do str. 60 u rukopisu se nalazi specifična forma lirske usmene poezije, tzv. počasnice ili počašnice, kako su pjesme nazivane u Perastu, koje su privukle i posebnu pažnju Vuka Karadžića prilikom njegova boravka 1834–1835. u Boki. „Pochašnice muške“, njih 57, u zborniku se nahode na stranicama 53–57, dok su „pochašnicama ženskim“, kojih je 25, posvećene stranice 59 i 60. Od str. 67 do str. 100 i od str. 103 do str. 105 u zborniku se, objedinjene naslovom

⁸ V. Gracija Brajković, „Peraštanin Nikola Burović prepisivač Vetranovićeve *Istorije od Dijane*“, *Forum*, knjiga XLIII, Zagreb, 1982, str. 128.

⁹ Vladimir Mošin, „Izvještaj o radu na uređenju Bogišićeva arhiva u Cavtatu“, *Ljetopis JAZU za godine 1951–1952*, knj. 59, Zagreb, 1954, str. 25.

„Popijeke od kola“, nalazi 88 pjesama različita porijekla i žanrovskoga karaktera, od stihova dubrovačkoga pjesnika Ignjata Đurđevića, preko pjesama anonimnih pjesnika, predstavnika građanske lirike Perasta i bliže i dalje okoline, „pirmih“ pjesama, poskočica, prigodnih pjesama izvođenih u čast zaređenja, do najljepših stranica usmene lirike. Završnu cjelinu rukopisa čine deseteračke epske pjesme. Iako nijesu odvojene posebnim „žanrovskim“ nadnaslovom, deseteračke pjesme su fizički odvojene od ostatka zbornika s 20 praznih strana, od kojih su neke naknadno dopisane rukom potomaka Nikole Burovića. Deseteračke pjesme, njih 28, nalaze se od str. 125 do str. 146 i, osim što među njima ima i onih antologijske vrijednosti, predstavljaju pravu riznicu tema, motiva i stilskih postupaka koji tek čekaju tumače i u poređenju s kojima bi i one pjesme iz Karadžićevih zbirki mogle doživjeti novo čitanje. Zbornik okončava posebna stihovana forma – kalendar u kojem je svaki mjesec opjevan posebnim katrenom s rasporedom rima aabb. Na neispisanim stranicama Zbornika Nikole Burovića njegov sin Luka (1695–1955) ispisao je 6 svojih pjesama „na narodnu“, kao i jedan dokument na talijanskome jeziku. U rukopisu se nalazi i molitva za pripadnike familije Burović, unešena u zbornik 1766. godine, te kratka bilješka Kristofala Burovića iz 1767. godine.

Već je rečeno da je Burovićev zbornik pjesama pisan latiničnim pismom, uglavnom u skladu s pravopisnom praksom koja je u tome periodu bila uobičajena u Primorju. Moglo bi se reći da je Burovićev pravopis donekle sistematičan, premda ima manjih ili većih odstupanja koja onemogućavaju precizno čitanje pojedinih segmenata. Svi vokali pisani su onako kako se i danas pišu. Jedino se *i*, pored današnjega načina pisanja, piše i kao *ÿ*, premda neuporedivo rjeđe (npr. *ÿ*, *nÿ*, *bÿ*, *occÿ*). Tragova eventualnih poluglasnika ili specifičnoga dugoga *a* koje se izgovaralo kao glas između *a* i *o* u dubrovačko-konavoskoj regiji i u većini jugoistočnih crnogorskih govora nema. I fonemi *d*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r* (ne i slogotvorno), *s*, *t*, *f*, *h* označeni su onako kako se i danas pišu. Razlika je samo u stilizaciji pojedinih slova i u tome što Burović nasumično upotrebljava veliko i malo slovo.

Ostali su fonemi ovako grafijski označavani:

K je najčešće označavano kao i današnje *k* (npr. *pokle, velike, Brankovichu*). Međutim, dosta su česta odstupanja u kojima je *k* označeno kao *ch* (npr. *izdainiche, sachome, Vuchu*) i vrlo rijetko kao *h* (npr. *brithe*). Odstupanja su češća u konsonantskim grupama:

- a) *ch* = *ck* (npr. *bracho, pogliacha, nemachoga, gospochoga*)
- b) *ch* = *čk* (npr. *mletacha*)
- c) *qu* = *kv* (npr. *crqua*)

Grafem *k* ne označava samo fonem *k* već se njime označava i *ć*, bilo da je riječ o samostalnoj upotrebi grafema *k* (npr. *korda*) bilo da se radi o spojevima *ki* (npr. *kiud*) ili *khi* (npr. *khiud*).

Pored toga *ć* se obilježava na još nekoliko načina:

- a) *ch* = *ć* (npr. *gospodicichi, che, biesechi, buduch*)
- b) *chi* = *ć* (npr. *zulumchiari, chiedo, hochiu, lechiet*)
- c) *ti* = *će* (npr. *tiahu, ktierce*).

I *č* se obilježava na dva načina: kao *c* (npr. *odlucise, junacki, cekahu, plac*) i kao *cc* (npr. *occi, occy*). S druge strane, i *c* se bilježi na isti način – uglavnom kao *c* (npr. *diklica, licem*) i rjeđe kao *cc* (npr. *otacc*) ili kao *z* (npr. *braza*).

Najviše je nedosljednosti u vezi s označavanjem fonema *s*, *z*, *š*, *ž*. Prvi od njih označava se uglavnom kao i danas (npr. *sile, oholost, stekose, deset*) ili kao udvojeno *s* (npr. *cass, nass, cassom*). Grafemom *s* označava se i fonem *š* (npr. *stekose, otese, dosli, ogradise*) i fonem *dž* (npr. *medansiam*). Fonem *dž* se uz to označava i grafemom *z* (npr. *zeferdara*). Fonem *z* označava se na dva načina – kao i danas (npr. *uzese, izgubise, vitezovi, vozech*) i grafemom *s* (npr. *mlosi, kgnisi, isdaie, prosuao, usda*). Fonem *ž* označava se uglavnom grafemom *x* (npr. *dru Xenici, xiui, Boxe, straxa, xeglio*) i nešto rjeđe grafemom *s* (npr. *dusdevo, slusbenice, darsavi, biesase, podlosnici, Bose*). Fonem *ś* označava se grupom *si* (npr. *osiekose, siedoci, obsiedenu, sieget*).

Fonem *g* označava se na nekoliko načina, a najčešće kao *g* (npr. *grada, Novoga, blago, gore, grisoh*). Osim toga označava se rijetko i kao *gg* (npr. *neggli*) i znatno češće kao *gh* (npr. *Bogh, pobieghnu, oghagn, stighnula, zghoda, ghrisoh*).

I fonem \check{d} označava se na više načina:

- a) $g = \check{d}$ (npr. *ge, svege, doge, gevoika, onge, tuarge, Gurga*)
- b) $gi = \check{d}$ (npr. *pogiose, gargiase, dogiose, megiu, gievocice*)
- c) $di = \check{d}$ (npr. *zapovidie, sidia, ghuozdia*)
- d) $z = \check{d}$ (npr. *zenerala*).

Na četiri se načina označava i fonem lj :

- a) $gli = lj$ (npr. *Novgliani, vegliu, kosuglie, gliubi*)
- b) $gl = lj$ (npr. *nevoqlna, poglskoi, kragl*)
- c) $li = lj$ (npr. *negeliu, lieto, sabliom, misliase, odolieti, pro-liechia*)
- d) $l = lj$ (npr. *prolechia*).

Ni fonem nj nije jednoznačno grafijski riješen:

- a) $n = nj$ (npr. *zaklinase, nemachoga*)
- b) $gn = nj$ (npr. *Spagnuli, cignahu, kgnizi, gnima*)
- c) $gni = nj$ (npr. *Spagniu, cigniahu, signie, gniekoliko*).

Već je rečeno da se neslogotvorno r bilježi kao i danas. Slogotvorno je r obilježeno na dva načina – kao *ar* (npr. *tuardoga, karui, parvu, targose, izvargose*) i kao *ir* (npr. *kirstjanski, mirtvi, birsiem, pirui*).

Sonant j se bilježi kao i (npr. *toi, napisuiu, boi, iedan, voivoda*). Veliko slovo i piše se kao današnje J . Međutim, to je kod Burovića samo znak za veliko I , pa se ne može reći da je sonant j označavan kao što se danas označava. Istina, u rijetkim slučajevima Burović koristi i malo j , ali opet ne kao grafem za j već na kraju komparativa i superlativa na *-ij(i)* (*zdravij*).

Sonant v bilježi se kao v (npr. *velike, vitezovi*) i kao u (npr. *tuardoga, vitezoui, euo, suarha*).

To bi u najkraćem bio pregled grafije Burovićeva zbornika. Kao što se vidi, grafijski sistem kod njega je ustaljen, premda ima odstupanja. Različiti načini bilježenja pojedinih fonema nijesu svakako ni fonološki ni morfonološki uslovljeni. Riječ je isključivo o nesvjesnome miješanju o čemu rječito svjedoče primjeri tipa *Ghrisoh, grisoh* (dvije uzastopne riječi iz istoga stiha) ili

riječi poput *zviesdo* u kojima je isti fonem zapisan na dva načina.

Grafijsko miješanje o kojemu je riječ moglo bi ukazivati na činjenicu da Nikola Burović nije bio (samo) sakupljač no (i) prepisivač ranijih pjesničkih zbirka. A onda je prepisujući nesvjesno preuzimao ranija pravopisna rješenja. Uostalom, u tome on ne bi predstavljao nikakav izuzetak u bogatoj prepisivačkoj tradiciji na našim prostorima. Jesu li makar i u fragmentima sačuvane eventualne ranije zbirke koje su njemu poslužile za zbornik koji se ovdje publikuje – odgovor na to pitanje moraće dati naredna istraživanja. No da je riječ o prilično starim zbirkama posredno bi se moglo, tragom jedne grafološke analize Josipa Vončine, zaključiti baš na osnovu pravopisne neujednačenosti Burovićeve i na osnovu nekih očiglednih njegovih intervencija u tekstu.

Naime, upoređujući dva Burovića prijepisa Vetranovićeve *Istorije od Dijane* sa starijim rukopisima iz Dubrovnika, Josip Vončina zaključuje da je „Burović često kvario rime te da su ta kvarenja raznovrsna“.¹⁰ Razloge Burovićeve kvarenja rime Vončina vidi u nesistematskome istiskivanju pojedinih arhaičnih oblika, dodavanjem finalnoga *t* koje je u govorima izgubljeno u grupi *-st*, upotrebom *đ* umjesto *j* (*gospođa – gospoja*) i tako dalje.¹¹ U svemu tome Burović nije bio dosljedan ni sistematičan, a očigledno da i nije mnogo vodio računa o tome da očuva ni ustaljenu versifikaciju, da ne rečemo da za to nije imao dovoljno ošućaja. Može se dodati i još jedan bitan razlog koji je uslovio Burovićeve izmjene, a to je povodjenje ili za jezičkim osobinama rodnoga Perasta (kao npr. u stihovima *Neka ga nosi na glavu / Za ures moje ljubavi*) ili vrlo često povodjenje za manrom ili jezikom dubrovačkih pjesnika. Josip Vončina zaključuje da se može „istaknuti da se Burovićeve preinake ne svode samo

¹⁰ Josip Vončina, „Neka pitanja o novopronađenoj *Istoriji od Dijane*“, *Forum*, XXI. godište, XLIII. knjiga, Razred za suvremenu književnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1982, str. 105.

¹¹ Isto, str. 106–107.

na prepisivačke greške, nego i na težnju da se tekst predložka jezično inovira kako bi bio razumljiviji čitateljstvu 18. stoljeća“.¹²

Za ovu priliku značajnije nam je jedno Vončinino zapažanje koje se odnosi na pojedina grafijska rješenja Burovićeva. Riječ je o višeznačnosti grafema *s*, za koji je već rečeno da je mogao značiti *s*, *z*, *š*, *ž*, pa čak i *dž*, te o označavanju fonema *c* i grafemom *z* (već je naveden primjer *braza*, a dodajmo sad i *hladienaz*). Jednako je bitno i nedosljedno označavanje fonema *k* i *ć* grafemima *ch* i *k/ki/khi*, koje je poteklo transliteracijom (nekad ispravnom a nekad pogrešnom, ali ne i transkripcijom) starijega načina obilježavanja fonema *k* i *ć*. Tako Burović, kako je već rečeno, *ch* koristi i za *ć* i za *k* i za *čk*, *ćk*, *ck*. Zanimljivi su i deminutivi *srdace*, *vijenace*, *sunace* umjesto *srdašce*, *vijenačce* (akuzativ), *sunășce*. Takvu upotrebu rečenih deminutiva Vončina objašnjava opet prenošenjem starije grafije. „Ne razumjeviši glasovnu vrijednost geminiranoga znaka (*cc* = *ćc*) u tim slučajevima, prepisivač ga je naprosto ujednostručio.“¹³ Tako se od prvobitnoga *sardacce*, *vienacce*, *sunacce* došlo do Burovićeva *srdace*, *vienace*, *sunace*.

Nas ovom prilikom ne zanima toliko odabir pojedinih grafijskih rješenja Nikole Burovića koliko nas to zanima kao povod za dva zaključka. Prvi je da je sasvim jasno da je Nikola Burović imao pred sobom stariju zbirku ili zbirke, čije je pjesme prepisivao. A drugi je da su ti rukopisi ili makar dio njih vjerovatno bili stariji od Burovićeva rukopisa za čitava dva vijeka. Kao dokaz za to mogu poslužiti sve u prethodnome pasusu pobrojane grafijske nedosljednosti Burovićeve, za koje – pri uporedbi rukopisa Vetranovićeve *Istorije od Dijane* – Josip Vončina ističe da su obilježje samoga početka XV vijeka. Ukoliko bi se našao koji od tih rukopisa koji su Buroviću poslužili za sastavljanje zbornika, oni bi sigurno potvrdili izuzetnu starinu pojedinih segmenata njegova zbornika, makar onoga dijela za koji se sa sigurnošću može reći da je usmenoknjiževni. Do tada stav da je prototekst

¹² Isto, str. 108.

¹³ Isto, str. 112.

dijela Burovićeve zbirke stariji od nje za oko dvjesto godina može se uzeti kao utemeljena pretpostavka.

Iako danas posebno zanimljiv kao najstariji usmenoknjiževni zbornik na južnoslovenskome prostoru, Burovićev zbornik, kako je to razvidno i iz kratkog pregleda sadržaja, donosi i veliki broj pjesama nenarodnoga porijekla. Zapravo, na osnovu sačuvanih pjesama teško je zaključiti da je sastavljač zbornika uopšte dvojio usmenu od umjetničke poezije. Stoga u zborniku ima veliki broj pjesama koji sadrže elemente usmenoknjiževnoga koda, ali su kontaminirane motivima i slikama umjetničkoga porijekla. Već na osnovu sintakse sasvim je jasno da u tim primjerima nije riječ o narodnome jeziku. Buroviću je, kako se čini, primarni cilj bio sakupiti sve forme pjevanja koje su se srijetale u njegovo vrijeme, bez obzira na to da li su usmene ili umjetničke provenijencije. Kao što smo već pokazali, grafijske osobine rukopisa upućuju na zaključak da je makar pojedine pjesme Burović prepisivao iz nekog starijeg zbornika. Nešto mlađi peraški zbornici, Balovićeve početak i Mazarovićeve iz sredine XVIII vijeka, daju nam za pravo pretpostaviti da je u Burovićevo vrijeme u Perastu moralo biti još zapisa slične vrste, koji se nažalost nijesu sačuvali. No i pored očitoga odsustva dara da prepozna i odvoji umjetnički vrijedne stihove od onih imitativnih, Burovićev je doprinos očuvanju najstarijih slojeva naše usmene poezije neuporediv. Stoga je publikovanje njegova zbornika tek prvi korak u valorizaciji zatamljenih stranica naše usmene kulture.

Bibliografija:

- Brajković, Gracija. „Autorstvo jedne peraške pjesmarice“, *Boka*, br. 97, Kotor, 1975, str. 8.
- Brajković, Gracija. „Peraštanin Nikola Burović prepisivač Vetranovićeve *Istorije od Dijane*“, *Forum*, knjiga XLIII, Zagreb, 1982, str. 116–132.

-
- Butorac, Pavao. *Kulturna povijest grada Perasta*, Gospa od Škrpjela, Perast, 1999.
- Krnjević, Hatidža. *Lirski istočnici*, Bigz, Beograd, 1986.
- Mošin, Vladimir. „Izveštaj o radu na uređenju Bogišićeva arhiva u Cavtatu“, *Ljetopis JAZU za godine 1951–1952*, knj. 59, Zagreb, 1954, str. 16–40.
- *Narodne pjesme iz starijih najviše primorskih zapisa*, knjiga I, sabrao i na svijet izdao V. Bogišić, Glasnik Srpskog učenog društva, drugo odeljenje, knjiga X, Beograd, 1878.
- Pantić, Miroslav. „Prepiska Srećka Vulovića i Valtazara Bogišića“, *Zbornik istorije književnosti*, knj. 2, SANU, Beograd, 1961, str. 200–231.
- Pantić, Miroslav. *Književnost na tlu Crne Gore i Boke Kotorske od XVI do XVIII veka*, SKZ, Beograd, 1990.
- Pantić, Miroslav. *Narodne pesme u zapisima XV–XVIII veka*, Prosveta, Beograd, 1964.
- Vončina, Josip. „Neka pitanja o novopronađenoj *Istoriji od Dijane*“, *Forum*, XXI. godište, XLIII. knjiga, Razred za suvremenu književnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1982, str. 101–115.
- Vulović, Srećko. „Popis narodnih bokeških spisatelja i njihovih djela“, *Program C. K. Realnog i velikog gimnazija u Kotoru*, za šk. god. 1872–73, Zadar, 1879, str. 6–30.